

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 42.

V frédo 16. Kosoperfka.

1844.

Te novize pridejo vsako frédo na dveh zheternih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hišhi 195 v Šalendrovih ulizah bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiste, ki jih ne dobivajo po pošhti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejmljejo se pa pri natiskovavzu na Bregu Nr. 190. Po pošhti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol leta 1 fl. 15 kr. Po vsih z. k. pošhtah se snajo dobiti.

Górnika up.

Ko górnik tértje obrezuje,
Čimú to dela, vprašaj ga!
Obróda up ga napolnuje,
Že zdej z veseljem ga navdá.

Nevtrudno nograd prekopava,
Povsód kopači se glasé;
Vesélo vsak ga obdelava,
Ker up oživlja mu sercé.

Vse, kar mu služi, vkúp zvlača,
De nograd dobro pognoji;
Ker vé, de mu ves trud se spláča,
Če terta vgodno obrodi.

Previdno tam odtoké dela,
Deb' plóhe bati se ne b'lo;
Otrébi nograd tud' plevéla,
De terte ložji v sad ženó.

Takó se célo léto vpira,
Z dovoljnim sercam vse terpi,
Ker up mu sladki v sercu zvira,
De jésen práv ga obdarí.

Prikaže se nevgodno vréme,
Obláki černi se dervé,
In točo pèrženó, de vzéme,
Kar dájo njive in goré.

Ob tla so, górnik! upi tvoji —
Zastónj je trud, zastónj je vse;

Kar léto jmél si v skerbi svoji,
Ti ena ura vzela je!

Pa nama — ni zginil up veselí,
Nam — terta kaže še lepó;
De homo dobro jo zadéli,
Goré obétné up dájó.

Le Ti nam srečno jih ohrani,
Ki bliske, tréske v ròk' imáš;
Nevgode hude nam jih brani —
Sej rad z veseljem vse navdáš!

Ga bomo v Tvojo slavo pili,
Nesréčne bratce povabili,
Z veseljem kúp'ce jim nalili:
„Bratam okróg!
Živi jih Bog!“

P.

Še nekaj od občinskih paš.

Iz Koroškiga.

Prav iz serca nas veseli, de so te „Novice“ po mnogih koristih, spet tak lép sad prinesle. Oh, de niso že pred sto letmi na dan hodile! Koliko hasniga bi mi med kmetmi že vidili, česar se še zdaj le nadjamo.

Jelsevlenim, na levim bregu Drave, Glinjam nasproti, ki še pismenskiga jezika zvadni niso, sim jest te Novice prav po Koroško predbral; posebno pa od razdeljitve občinskih paš. — Vsim je serce od veselja skakalo, ker zdaj previdijo, kako se mnoge reči po sveti zdaj na boljše popravljajo. Razuneniga so vsi z enim glasam odgovorili: Mi očmo svojo občinsko pašo razdeliti. Le eni za-

bitec je rekel: Jas pa ne, le per tem ostanim, kakor je prej bilo.

Ako bi vse per starim ostalo, bi še vi tudi turšice ali podzemljiskih hrušek (krompirja) ne sadili. Koliko jih je reklo: Kdo bo zemljice (krompir) sadil? so le za svinje. Koliko ljudi se pa zdaj od njih živi? V kolikih podobah se dajo k jedi napraviti? Kakó za kermo v pohvalo pridejo? Povsod takó rade porodijo, de se nam občinske lakoti bati treba ni. Koliko jih je reklo: Kdo bo per nas turšico sadil? je premerzel kraj za njo. Ste je le k večimu po tri ali šteri brazde za poskus nasadili; zdaj jo imate pa cele njive, ki večkrat oral obsežejo, ker ste že pripričani, kakó dôbra je, posebno takrat, kadar slana ajdo vzame.

Enako bo z občinsko pašo. Kar ne morete

v njive in v travnike predelati, pa za les pustite, ko ga imate vsi premalo. — V šestdesetih letih, ali še prej, boste vi ali pa saj vaši sinovi, vnuki i. t. d. derva sekali, škodle cepili, kope žgali, dile rezali, doma pa lepo živino redili in pitali. Iz vsiga tega se lahko denar pridobi; boste nektero dvajsetico več v mošnji imeli; lahko gospoda plačali, in večkrat bokal ola ali kaki polič vina pili. Vi ste dolžni svoj stan poboljšati, de se vam bo ložej godilo, med seboj veči veselje, do Boga in bližniga pa iz hvaležnosti veči ljubezen imeli, ako bote z dobrovoljnostjo vse poskusili, kar vam drugi modri ljudje iz dobrega namena svetujejo.

Eden izmed kmetov odgovori: Vidim, de imajo prav, kdaj pa jo bomo razdelili našo občinsko pašo?

Drugi kmetje: Nar prej, ko bo mogoče!

Ta občinska paša, ktero so moji dragi in modri možje danes razdeliti sklenili, obseže 372 oralov, deležnikov ima pa le 20; med temi jih je osem, ki imajo cele kmetije, šest pol kmetij, šest pa bajtarjev. Koliko več zemliš bo po tem takim vsaki kmet imel!*)

Šumar.

Popis obertniske razstave v Ljubljani.

(Na dalje.)

Danes začnemo obertniske reči, ravno po ti versti popisovati, kakor so bile v razstavo poslane. Hvalili bomo, kar je hvale vredniga; če bomo pa sem ter tje kakšno besedico rekli, ktera morebiti temu ali unimu rokodelcu po volji ne bo, nikar naj nam ne zameri, zakaj le resnice se bomo pri temu popisu držali, in tako morebiti marsikterimu pot pokazali, svoje rokodelstvo popraviti in poboljšati.

Karl Šedel, lastnik žicarije is spodnjiga Estrajha (Klein Zell bei Lilienfeld) je poslal v razstavo žico (drat) od nar debelje do nar tanjkejši sorte; prav lepo in dobro blago. — Puške in pistole Andreja Šreiberja, puškarja is nemškiga Gradca že davnej tudi po ptujih deželah med naj boljši izdelke štejejo, kar so tudi sodniki v Ljubljanski razstavi poterjili. — Ravno ta hvala gré tudi kosam, ki jih Ignaci Ceme, fužinar v Teržiču izdeluje. — Jožef Ambrožič, ključar iz Ljubniga na Gorénském, in Ignaci Pibrovč iz Kropč, sta dala v razstavo prav lepe omikavnice (kertače) za volno. Pibrovč ima okoli 40 delovcov, ki na mesec 16 do 18 tavžent parov kertač izdelajo. Ko bi ta dva rokodelca še boljši drat imela, bi se njeni izdelki lahko z tistimi merili, ki jih v Reichenbergu na Českém izdelujejo, in ktere suknarji naj bolj čislajo. — J. L. Potočnik, fužinar v Kropi na Gorénském, je z svojimi mnogoverstnimi žebli, ki jih je v razstavo poslal, dobro imé svoje fabrike vnovič poterdil. — Prav dobro blago in zale farbe so bile nogovice, rokovice in čepice, ki jih je Franc Napret, nogovičar iz Teržiča v razstavo poslal. — An-

ton Štajerjeva, Loškiga kerznarja, žametovka z lepim kerznom od amerikske vidre, je marsikterimu ogledovavcu dopadla. — Jeklo R. žlahtniga Jabornika is Teržiča je takó dobro znano, de ga nam ni treba, tukaj še posébnó hvalliti in priporočovati. Ta fužina dela po novi šegi, po kateri is ješ nič od gorkote ne odide, ampak vso koristno porabijo. — V. Grundner, papirar iz Goričanov zraven Medvoda je v razstavo dal dobrega popirja in pa prav lepih platnic, ki so iz hrastoviga žaganja umetno izdelane, in ktere natiskovavci bukev, farbarji svile, strižci sukna i. t. d. potrebujejo. Glejte, kakó se vsaka, še takó majhna reč porabiti da! — Katarina Hahn je poslala iz svoje fužine, ki jo ima v Bistrici pri Pegovi na Štajerskim kotleno orodje, ktero je prav dobro in pa tudi prav po ceni. — B. Dolencovi žebli iz Zeleznikov so bili hvale vredni. —

(Dalje sledi.)

Poslavljenje.

Iz Dunaja 4. Kimovca. Na mesto ranciga c. k. dvorniga svetvavca Jerneja Kopitarja je postavljen za preglednika (cenzorja) slavjanskih bukev novoizvoljeni vrednik c. k. bukvarnice gosp. Miklošič, dohtar nemških práv, rojen iz Krajskiga, kteri ne samo v popolnoma znanju vsih slavjanskih naréčij in vsih važnih europejskih jezikov, zlasti latinskiga, francozkiga, laškiga, nemškiga, staro- in novogreškiga, ampak tudi v poznanju sanskritskiga jezika, kteriga Kopitar ni znal, sloví. Njegova neutrudljiva marljivost in razširne znanosti, nam upanje dajajo, de bo on s časom zastopil mesto neumerliga našiga Kopitarja ne samo v poklicu, ampak tudi v učenosti, z ktero se je Slovenstvo po pravici čislalo, in de se bo tako močan steber Slavenstva, ki se je s smertjo njegoviga prednika poderel bil, spet povzdignil. Globoko učnost imepovaniga gosp. Miklošiča dokazati, bi dosti bilo omeniti presodo (Recension) sanskritske slovnice, ki je zložena od naj slavnjejšiga poznavca sanskritskiga jezika, berlinskiga prof. Bopa, ktero je gosp. Miklošič v Dunajskih „Jahrbücher der Literatur“ létas med občinstvo dal. V kratkim bo na svitlo dal korenike slavjanskiga jezika, kteriga izdelanja se že naprej veselimo. — Tako pišejo serbske peštanke novine. Zagrebske novine pristavljajo: Mi se tega počastenja učeniga Ilira s tem bolj radujemo, ker vémo, de gosp. Miklošič ni samo učen Slavjan, temuč tudi iskreni rodoljub, kteriga tudi naši bravci poznajo po njegovi pesmi, ki je v enim poprejšnih tečajev Danice oznanjena. — Mislimo, de ni potrebno, ne besede več pregovoriti od tega, kako koristno in potrebno je, de nej slovenski, upa polni, z tolikimi naravskimi darimi olepšani mladenči ne zamudé dražiga časa, si natanjko znanje svojiga blagoglasniga slovenskiga jezika in drugih, sosebnó slavjanskih jezikov pridobiti.

Pohlevno uprašanje.

Hvaljeno uredništvo je prec od začetka, ko je izhod novic oznanilo, razglasilo, de bo tudi sestavke, u ilirskim pravopisu spisane, u svojih listih natisniti dajalo, in je uzrok pristavilo: ker se že veliko Slavenov ž njim služi. Zraven tega je še vediti dalo, de bo ozir jezika vsako podučenje rado prejemalo. Na te besede pouzdan sim spisal sestavik: od sleda Ciriloviga obreda na Krajskim — u čisto ilirskim pravopisu, ker me

*) Takó je prav, gospod Šumar! Prav lepo se jim zahvalimo za Njih lepo prizadevanje. De bi pač Njih delo prav veliko posnemovavcov najdilo!! To so prave in resnične zasluge za prid domovine. Vredništvo.